

UMUMIY TIPDAGI MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTIDA BOLALAR NUTQINI TUZATISHDA SIFATLI LOGOPEDIK XIZMAT.

Islomova Ozoda
Maxsus pedagogika kafedrası
Stajior-o'qituvchi
Ozodaislomova51@gmail.com

Anotatsiya:

Ushbu maqolada maktabgacha yoshdagi bolalar nutqidagi kamchiliklarni tuzatishda umumiy tipdagi maktabgacha ta'lim tashkilotida tashkil etilgan logoped mashg'ulotlarining bolalardagi nutq kamchiliklariga ijobiy ta'siri va logoped, tarbiyachi hamda ota-onalarning hamkorlikdagi ishlari samaradorligi haqida.

Аннотация:

В статье рассматривается положительное влияние логопедических занятий на дефекты речи у детей и эффективность совместной работы логопедов, педагогов и родителей в исправлении дефектов речи у детей дошкольного возраста.

Annotation:

This article discusses the positive effects of speech therapy classes on speech defects in children and the effectiveness of collaborative work between speech therapists, educators, and parents in correcting speech defects in preschool children.

Kalit so'zlar: logopedik xizmat, nutq kamchiligi, fonetik, motorika.

Ключевые слова: логопедическая служба, дефект речи, фонетика, моторика.

Key words: speech therapy service, speech impediment, phonetics, motor skills.

Mamlakatimiz mustaqillikka erishgan yillaridan boshlab shu kungacha ijtimoiy-iqtisodiy, madaniy-ma'rifiy taraqqiyot istiqbolini belgilash, hayotga keng tadbiriq qilish va jahonning rivojlangan davlatlari qatoridan o'rin olish yo'lida keng

ko'lamli ishlar amalga oshirilmoqda. Jahonning rivojlangan mamlakatlari tajribalarini o'rganish, mahalliy shart-sharoit, iqtisodiy va intellektual resurslarni inobatga olgan holda barcha sohalarda tub islohatlarning amalga oshirilayotganligi yangidan-yangi yutuqlarga erishishini ta'minlamoqda. Shu jumladan maktabgacha ta'lim sohani ham yanada rivojlantirish uchun bir qator huquqiy me'yoriy hujjatlar qabul qilingan. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PF-5270-sonli 2017-yil 1-dekabrda farmoni va 2017-yil 30-sentyabrda PF-5198-sonli "Maktabgacha ta'lim tizimi boshqaruvini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi farmonlari, Vazirlar Mahkamasining 2017-yil 9-sentyabrda PQ-3261-sonli "Maktabgacha ta'lim tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarorlari ijrosi hozirgi kunda ta'minlanib kelinmoqda. Hozirgi kunda yosh avlodni har tamonlama yetuk qilib tarbiyalash uchun bolaga maktabgacha bo'lgan yoshdan boshlab zamon talablari asosida ta'lim tarbiya berishga katta e'tibor qaratilib kelinmoqda. Bolaning jamiyatda jivojlanishi uchun uning nutqi ham muhim ahamiyat kasb etadi. Maktabgacha yoshdagi bolalarning nutq va shaxsiy rivojlanishidagi buzilishlarni o'z vaqtida aniqlash va bartaraf etishga qaratilgan tuzatish ishlarini amalga oshirish bolalar bog'chasining o'quv jarayonida muhim ahamiyatga ega. Statistika shuni ko'rsatadiki, hozirgi paytda nutqida nuqsoni bo'lgan bolalar sonining ko'payishi kuzatilmoqda. Shu munosabat bilan, maktabgacha yoshdagi bolalarga ixtisoslashgan logopedik yordam ko'rsatish masalalari dolzarb bo'lib qoldi.

Bolalar bog'chasi negizida tuzatish ishlarini olib borish uchun logopedik xizmat markazi faoliyat yuritadi, bu nutq buzilishlarini tuzatishga individual va tizimli yondoshishni ta'minlaydi.

Maktabgacha ta'lim muassasasi logopedining xonasi ta'limdagi tuzatish xizmatining yagona tizimining bo'g'inlaridan biridir. U bolalarga, ota-onalarga va tarbiyachilarga nutqni rivojlantirish muammolari bo'lgan bolani rivojlantirish, o'qitish, tarbiyalash, moslashtirish bo'yicha o'z vaqtida malakali maslahat, uslubiy, diagnostika, tuzatuvchi yordam ko'rsatishga mo'ljallangan.

Maktabgacha ta'lim tashkiloti logopedik markazining asosiy vazifalari:

- tarbiyalanuvchilar nutqining rivojlanishidagi buzilishlarni o'z vaqtida aniqlash, ularning darajasi va mohiyatini aniqlash;
- yengil nutq buzilishlarini bartaraf etish;
- nutqning og'ir buzilishi va rivojlanishida nuqsoni bo'lgan bolalarni poliklinikaga yuborish;
- tegishli ta'lim shakli va dasturini aniqlash;
- MTT mutaxassislari, MTT tarbiyalanuvchilarining ota-onalari o'rtasida maslahat va uslubiy, tarbiyaviy ishlar;

O'quv yili davomida logopedik markaz turli yo'nalishlarda ish olib boradi: diagnostika, tuzatish va rivojlantirish, profilaktika.

Diagnostik ish: logopedik xulosalarni shakllantirish, shuningdek nutq markaziga besh yoshdan etti yoshgacha bo'lgan bolalarni ro'yxatga olish uchun maktabgacha ta'lim muassasalarining barcha yosh guruhlarini (yil boshi va oxiri) logopedik tekshiruvdan o'tkazishni o'z ichiga oladi. Ushbu bolalar guruhi orasida yanvar oyida logopedining xulosalarini aniqlashtirish uchun nutqni rivojlantirishning nazorat bo'limi o'tkazildi. Va may oyida logopedik markaziga yozilgan bolalar o'rtasida tuzatish ishlari natijalari chiqarildi. Tayyorlov guruhlari bolalari bilan yakuniy diagnostika (may) ota-onalar ishtirokida o'tkaziladi.

O'tkazilgan logopedik xizmati tekshiruvi asosida og'zaki nutqni tekshirish bayonnomalari to'ldiriladi (bayonnomalarining maqsadi - dastlabki xulosani shakllantirish uchun nutq nuqsoni borligini ko'rsatish), bolalar nutqining holati qaydlari va ovozli talaffuz holatining ko'rinishi.

Tekshiruv davomida og'zaki nutqning buzilishi (nutqi to'liq rivojlanmaganlik, alaliya, dizartriya, rinolaliya, duduqlanish) aniqlangan bolalar, boshqa rivojlanish nuqsonlari (aqliy zaiflik, ko'rish qobiliyati, eshitish qobiliyati, intellekt va boshqalar) bilan joylardagi paliknikalarga yuboriladi. Nutq xulosasini aniqlashtirish va kompensatsiya turidagi maktabgacha ta'lim muassasasida qo'shimcha ta'lim masalasini hal qilish. Ushbu bolalar uchun imtihon protokolidan tashqari nutq xaritasi va tarbiyachi va matabgaha ta'lim muassasasi logopedining tuzatish va rivojlantirish ishlarining individual rejasi to'ldiriladi.

Shunday qilib, maktabgacha ta'lim muassasasida o'qiyotgan va logopedik xizmati xulosasiga ega bo'lgan maktabgacha yoshdagi bolalar logopedik markazga yozilishadi: FFNR, NTR, Duduqlanish, Dizartriya shuningdek TTK bo'lgan bolalar (TPK dan o'tgan, maxsus maktabgacha ta'lim muassasasiga borishdan bosh tortgan).

Logopedik markazga kirish o'quv yilida joylar paydo bo'lgandan keyin amalga oshiriladi, logopediya mashg'ulotlarida 8-10 ta bolalar ishitirok etadi.

Tuzatish ishlari. Maktabgacha ta'lim muassasasida logopedik xizmati markazining ishi uchun pedagogik va sanitariya-gigiyena talablariga, yong'in xavfsizligi qoidalariga javob beradigan va bolalar bilan individual va kichik guruh mashg'ulotlariga, ota-onalar uchun maslahatlarga javob beradigan maxsus xona ajratiladi. .

Tashxis natijalariga ko'ra bolalar ro'yxatlari va mashg'ulotlar jadvali tuziladi, ular muassasa rahbari tomonidan tasdiqlanadi.

Mashg'ulotlar qisqa muddatli (15-25 daqiqa), qisqa muddatli (haftasiga 2-3 marta). "Logopediya mashg'ulotlarga qatnashish jurnali" har oy davomida o'tkazilgan mashg'ulotlar sonini qayd etadi.

Maxsus maktabgacha ta'lim muassasasidan farqli o'laroq, umumiy tipdagi bolalar bog'chasida nutqni tuzatish vazifasi qo'shimcha hisoblanadi. Logopediya mashg'uloti ta'lim va tarbiya jarayoniga qo'shilib, u bilan parallel bo'lmaydi. Bolalar jadvalida logopediya mashg'uloti bilan mashg'ulotlar uchun maxsus ajratilgan vaqt yo'q, shuning uchun mashg'ulot jadvalni juda ehtiyotkorlik bilan tuzish va bolalar bilan maktabgacha ta'lim dasturining assimilyatsiyasiga halaqit bermaslik kerak.

Nutqida nuqsoni bo'lgan bolalar bilan ishlashni tashkil etishning asosiy shakllari individual va kichik guruh mashg'ulotlari hisoblanadi. Bu quyidagi sabablarga bog'liq: umumiy rivojlanish guruhi darslari va rejim momentlariga moslashish zarurati, bir xil yoshdagi bolalardagi talaffuz nuqsonlarining boshqa tuzilishi, nuqsonlari tizimli ravishda o'xshash bolalarda turli darajadagi bilim jarayonlari, individual o'rganish darajasi, bu jarayonga jalb qilish zarurati

talaffuzda kamchiligi bo'lgan bir nechta tovushlarning ishi, bolalarning somatik zaifligi, kasallik tufayli ko'plab yo'q bo'lib ketishiga olib keladi, bu esa bolaning nutqidagi buzilishlarni tuzatish jarayonini sezilarli darajada kechiktiradi.

Bu va boshqa ba'zi sabablar logopedik mashg'ulotlar uchun bolalarning barqaror kichik guruhlarini tashkil etishga imkon bermaydi: bolalar kichik guruhlari o'zgaruvchan tarkibga ega va juda harakatchan.

Bularning barchasi logopedik xizmati ishida ma'lum bir iz qoldiradi. Shuning uchun, ko'pincha maxsus adabiyotda kamdan-kam uchraydigan shakllarga murojaat qilish kerak, ya'ni tovushlarni guruhli sozlash.

Amaldagi yana bir shakl - bu boshqa bolalar ishtirokida individual mashg'ulotlar. Bir bola logoped mashg'uloti bilan shug'ullansa, boshqalari mayda qo'l motorikani rivojlantirish, fonetik jarayonlar, nafas olish va h.k.lar uchun maxsus tanlangan o'yinlarni o'ynaydilar. Guruhda bolalarni ozod qilish, tengdoshlarning nutqiga bo'lgan qiziqishni oshirish, o'zlarining sof nutqiga turtki berish.

Bolalar bog'chasida bolalar bilan tuzatish mashg'ulotlari vaqti cheklanganligi va barcha kerakli materiallarni o'z ichiga olmasligi sababli logorebot- da ta'sirga erishish uchun biz ushbu innovatsion texnologiyalarni loyiha faoliyati kabi faol ravishda joriy qilmoqdamiz.

Profilaktik ish. Tashxis qo'yish bosqichida ham, tegishli tavsiyalar berilgan joylarda so'rov natijalariga ko'ra ota-onalar bilan individual ravishda maslahatlashiladi.

Logopedik xizmati markazida tuzatish ta'limining umumiy muvaffaqiyati logoped va ota-onalarning birgalikdagi faoliyati bilan belgilanadi. Ota-onalar ta'lim jarayonining to'laqonli ishtirokchisiga aylanishadi. Bola haftasiga 2-3 marotaba individual tuzatuvchi yordam oladi, shuning uchun uning samaradorligi, boshqa narsalar qatori, ota-onalarning nutqni to'g'rilashga bo'lgan qiziqishi va ishtirokiga bog'liq. Yangi hosil bo'lgan tovushlarni har qanday usul bilan qo'llab-quvvatlash

kerak va bolaga ularni kuchaytirmasdan va nazoratsiz talaffuz qilish imkoniyatini bermaslik kerak.

Joriy o'quv yili uchun uzoq muddatli rejani tuzishda logoped tarbiyachilar va tarbiyalanuvchilarning ota-onalari uchun tematik maslahat va amaliy mashg'ulotlarni rejalashtiradi.

Ta'lim jarayoni ishtirokchilari: pedagoglar, musiqa direktori, jismoniy tarbiya o'qituvchisi, psixolog bilan munosabatlar juda dolzarbdir. Shu maqsadda maktabgacha ta'lim muassasasida kompleks reabilitatsiyani qo'llab-quvvatlash guruhlari mavjud. Mutaxassislar bilan bolalarning tegishli guruhlardagi yutuqlari (musiqa, jismoniy tarbiya) bu bolalar bilan logoped ishlash bosqichlariga muvofiq muhokama qilinadi. Tarbiyachilar logopedga tegishli mashg'ulotlarda logopedik markazga yozilgan bolalar nutqini kuzatishlari bilan o'rtoqlashadi. Reabilitatsiya guruhlari tarkibiga o'zgartirishlar kiritilib boriladi. Logoped va barcha maktabgacha ta'lim muassasi tarbiyachilarning bunday yaqin ishi tufayli bolalarda nutq nuqsonlarini tuzatish, shuningdek ularning oldini olishda yuqori natijalarga erishilmoqda.

Logopedik xizmat markazida maktabgacha yoshdagi logopedik xizmatining barcha yuqoridagi tizimlari mavjud nutq buzilishlarini o'z vaqtida aniqlash va maksimal darajada to'g'irlash, bolalarni rivojlanish tezligini sezilarli darajada tezlashtirish, yuzaga kelishi mumkin bo'lgan ikkinchi darajali shaxsiyatning oldini olish va maktabda yanada muvaffaqiyatli o'qitishni ta'minlashga imkon beradi.

Adabiyot:

1. Muzaffarova, X. (2020). Maktabgacha ta'lim muassasalarida mediata'limni joriy etish.
1. Muzaffarova, X. (2020). Intellektida nuqsoni bo'lgan maktabgacha yoshdagi bolalarning rivojlanish xususiyatlari.
2. Akramova, X. (2020). Maktabgacha yoshdagi bolalar bilan olib boriladigan ijtimoiy pedagogik faoliyat texnologiyasi.

3. Muzaffarova, X. (2020). ДИДАКТИК ЎЙИН ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ – ПЕДАГОГИК ФЕНОМЕН СИФАТИДА. Архив Научных Публикаций JSPI, 1(92). извлечено от https://science.i-edu.uz/index.php/archive_jspi/article/view/7483
4. Muzaffarova, X. (2020). АҚЛИ ЗАИФ БОЛАЛАР БИЛАН КОРРЕКЦИОН-РИВОЖЛАНТИРИШ ИШЛАРИНИ ТАШКИЛЛАШТИРИШГА ЯНГИЧА ЁНДОШУВЛАР: UZ АКАДЕМИYA. Архив Научных Публикаций JSPI, 1(92). извлечено от https://science.i-edu.uz/index.php/archive_jspi/article/view/7485
5. Muzaffarova, X. (2020). Oligofrenopedagogikada foydalaniladigan tadqiqot metodlari. Архив Научных Публикаций JSPI, 1(92). извлечено от https://science.i-edu.uz/index.php/archive_jspi/article/view/6710
6. Muzaffarova, X. (2020). Ўзбекистонда баклавр педагоглари тайёрлашнинг инновацион моделлари. Архив Научных Публикаций JSPI, 1(92). извлечено от https://science.i-edu.uz/index.php/archive_jspi/article/view/6707
7. Muzaffarova, X. (2020). Pedagogik texnologiyalar va ularni maxsus ta'lim mussasalariga tadbiiq etish . Архив Научных Публикаций JSPI, 1(92). извлечено от https://science.i-edu.uz/index.php/archive_jspi/article/view/6711
8. Muzaffarova, X. (2020). THE CORRECTIVE IMPORTANCE OF INCLUSIVE EDUCATION FOR CHILDREN WITH DISABILITIES. Архив Научных Публикаций JSPI, 1(94). извлечено от https://science.i-edu.uz/index.php/archive_jspi/article/view/2537
9. Muzaffarova, X. (2020). DIZARTRIYANI BARTARAF ETISH BO'YICHA OLIV BORILADIGAN LOGOPEDIK TA'SIR TIZIMI. Архив Научных Публикаций JSPI, 1(90). извлечено от https://science.i-edu.uz/index.php/archive_jspi/article/view/6306
10. Muzaffarova, X. (2020). БАДИИЙ АДАБИЁТ - БОЛАЛАР НУТҚИНИ РИВОЖЛАНИШИРИШНИНГ ОМИЛИ СИФАТИДА. Архив Научных Публикаций JSPI, 1(88). извлечено от https://science.i-edu.uz/index.php/archive_jspi/article/view/6825

11. Muzaffarova, X. (2020). Aqliy rivojlanishida muammosi bo'lgan kichik maktab yoshdagi o'quvchilarning eshitish idrokini rivojlantirishda didaktik o'yinlardan foydalanish . Архив Научных Публикаций JSPI, 1(81). извлечено от https://science.i-edu.uz/index.php/archive_jspi/article/view/6724
12. Muzaffarova, X. (2020). Maxsus maktablarida ma'naviy-ma'rifiy ishlarning o'ziga xosligi . Архив Научных Публикаций JSPI, 1(81). извлечено от https://science.i-edu.uz/index.php/archive_jspi/article/view/6727
13. Muzaffarova, X. (2020). ESHITISHIDA NUQSONI BOR O'QUVCHILARIGA ARIFMETIK AMALLARNI BAJARISHDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH USULLARI. Архив Научных Публикаций JSPI, 1(81). извлечено от https://science.i-edu.uz/index.php/archive_jspi/article/view/6750
14. Muzaffarova, X. (2020). Duduqlanuvchi bolalar bilan olib boriladigan logopedik - korreksion ishlarni to'g'ri tashkillashtirish usullari. Архив Научных Публикаций JSPI, 1(80). извлечено от https://science.i-edu.uz/index.php/archive_jspi/article/view/6731
15. Muzaffarova, X. (2020). Sinfдан va maktabdan tashqari tarbiyaviy ishlarni rejalashtirish va ularga bo'lgan talablar . Архив Научных Публикаций JSPI, 1(80). извлечено от https://science.i-edu.uz/index.php/archive_jspi/article/view/6737
16. Akramova, X. (2020). Ақли заиф ўқувчиларни компьютер технологиялари асосида меҳнат кўникмаларини шакллантириш. Архив Научных Публикаций JSPI, 1(16), 1-9. извлечено от https://science.i-edu.uz/index.php/archive_jspi/article/view/4013
17. Akramova, X. (2020). Коррекционно-педагогические обобенности формирование навыков здорового образа жизни у детей с умственной осталостью в семейных условиях. Архив Научных Публикаций JSPI, 15(1). извлечено от https://science.i-edu.uz/index.php/archive_jspi/article/view/918

18. Akramova, X. (2020). Социально-педагогическая работа с детьми дошкольного возраста. Архив Научных Публикаций JSPI, 7(1). извлечено от https://science.i-edu.uz/index.php/archive_jspi/article/view/674
19. Akramova, X. (2020). Didactic Foundations of Labor Activity for Children with Intellectual Disabilities. Архив Научных Публикаций JSPI, 7(1). извлечено от https://science.i-edu.uz/index.php/archive_jspi/article/view/682
20. Akramova, X. (2020). Методика формирования общих трудовых навыков у умственно отсталых учеников через компьютерные мультимедийные программы. Архив Научных Публикаций JSPI, 1(12), 1-7. извлечено от https://science.i-edu.uz/index.php/archive_jspi/article/view/3182
21. Akramova, X. (2020). Methods of developing general work skills in mentally retarded students through information programs. Архив Научных Публикаций JSPI, 7(1). извлечено от https://science.i-edu.uz/index.php/archive_jspi/article/view/697
22. Akramova, X. (2020). Peculiarities of the labor activity of mentally retarded pupils. Архив Научных Публикаций JSPI, 15(1). извлечено от https://science.i-edu.uz/index.php/archive_jspi/article/view/897
23. Akramova, X. (2020). Aqli zaif o`quvchilarda axborot dasturlari vositasida umumiy mehnat ko`nikmalarini shakllantirish metodikasi. Архив Научных Публикаций JSPI, 15(1). извлечено от https://science.i-edu.uz/index.php/archive_jspi/article/view/916
24. Akramova, X. (2020). Замонавий мультимедиа воситаларидан фойдаланиш - муваффакият гарови . Архив Научных Публикаций JSPI, 1(12), 1-5. извлечено от https://science.i-edu.uz/index.php/archive_jspi/article/view/3162
25. Akramova, X. (2020). Мактабгача ёшдаги болалар билан олиб бориладиган ижтимоий педагогик фаолият технологияси. Архив Научных Публикаций JSPI, 1(16), 1-5. извлечено от https://science.i-edu.uz/index.php/archive_jspi/article/view/3994

26. Akramova, X. (2020). Mehnat darslarida aqli zaif bolalar nutqini o‘stirishning o‘ziga xosligi. Архив Научных Публикаций JSPI, 1(16), 1-5. извлечено от https://science.i-edu.uz/index.php/archive_jspi/article/view/4025
27. Haqberdiyev, jamoliddin. (2020). The importance of modern technical devices in the development of hearing. Архив Научных Публикаций JSPI, 1(64). извлечено от https://science.i-edu.uz/index.php/archive_jspi/article/view/6183
28. Haqberdiyev, jamoliddin. (2020). Болаларнинг мактабга психологик тайёргарлиги масалалари. Архив Научных Публикаций JSPI, 1(70). извлечено от https://science.i-edu.uz/index.php/archive_jspi/article/view/6303
29. Haqberdiyev, jamoliddin. (2020). The importance of cochlear implant in the educational system of children with hearing disorders . Архив Научных Публикаций JSPI, 1(80). извлечено от https://science.i-edu.uz/index.php/archive_jspi/article/view/6742
30. Majidov, J., & Majidova, G. (2020). SHAXS IJTIMOIIY TARAQQIYOTIDA OILA MUHITINING O'RNI. Архив Научных Публикаций JSPI.
31. Majidov, J. (2020). PSYCHOLOGICAL CRITERIA OF THE LEADER PERSONALITY. Архив Научных Публикаций JSPI.
32. Majidov, J. (2020). Социальный интеллект как совокупность способностей, обеспечивающих адаптацию личности в обществе. Архив Научных Публикаций JSPI.
33. Qodirova, M. (2020). Voyaga yetmagan o'smirlar xulq atvorini shakllantirishda olib boriladigan ishlar mazmuni. Архив Научных Публикаций JSPI.
34. Qodirova, M. (2020). Особенности периода взросления подростка. Архив Научных Публикаций JSPI.
35. Qodirova, M. (2020). Bolalar idrokini rivojlantirishda mashg'ulotlarning o'rni. Архив Научных Публикаций JSPI.
36. Qodirova, M. (2020). Psixologiya fanlarini o'qitishda zamonaviy texnologiyalarning o'rni va ahamiyati. Архив Научных Публикаций JSPI.
37. Qodirova, M. (2020). РОЛЬ ЗАНЯТИЙ В ФОРМИРОВАНИИ И РАЗВИТИИ СПОСОБНОСТИ РАЗМЫШЛЕНИЯ У ДЕТЕЙ. Архив Научных Публикаций JSPI.

38.Qodirova, M. (2020). KICHIK MAKTAB YOSHI 0 ‘QUVCHILARINI HAR TOMONLAMA SHAKLLANTIRISHNING PSIXOLOGIK XUSFSIYATLARI. Архив Научных Публикаций JSPI.

39.Qodirova, M. (2020). Shaxsning ichki konfliktlari va mexanizmlari. Архив Научных Публикаций JSPI.